

شرح تحلیلی قانون اساسی

جمهوری اسلامی ایران

تقدیم به همه حق مداران، حق باوران و

حق باوران

www.ketab.ir

عنوان قراردادی	ایران. قانون اساسی (جمهوری اسلامی)
عنوان و نام پدیدآور	Iran. Qanun assasi (Jomhuri Eslami)
مشخصات نشر	شرح تحلیلی قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران/ نویسندگان به ترتیب حروف الفبا شبنم اورنگی... [و دیگران]؛ ناظر علمی حامد نیکونهاد؛ ویراستار علمی سیدعلی قنبری.
مشخصات ظاهری	تهران: پرواک عدالت، ۱۴۰۰.
شابک	۱۶۲ ص. 978-622-5715-08-0
وضعیت فهرست نویسی	فهرست نویسی
یادداشت	نویسندگان به ترتیب حروف الفبا شبنم اورنگی، زهرا زندیه، بیتا سعیدی، مهسا صلاح، زینب عسکره، مریم محمدیادی، فاطمه صادات نقوی، حامد نیکونهاد.
یادداشت	کتابنامه
موضوع	قانون اساسی - ایران Constitutions - Iran
موضوع	ایران - قانون اساسی (جمهوری اسلامی) - تفسیر و استنباط Constitutions - Iran (Islamic Republic) - Interpretation and construction
شماره افزوده	اورنگی، شبنم، ۱۳۶۹ -
شماره افزوده	نیکونهاد، حامد، ۱۳۶۴ -
شماره افزوده	قنبری، سیدعلی، ۱۳۶۷ -، ویراستار
رده بندی کنگره	KMH۲۰۶۴
رده بندی دیویی	۳۴۲/۵۵۰۲۳
شماره کتایشناسی ملی	۸۷۰۰۸۹۲
اطلاعات رکورد کتایشناسی	فیفا

**شرح تحلیلی قانون اساسی
جمهوری اسلامی ایران**

تحقیق و نگارش: نویسندگان به ترتیب حروف الفبا:
شبیم اورنگی - زهرا شهبه - بیتا سعیدی - مهسا صلاح
زینب عساکره - مرضیه محمدیادی - فاطمه سادات نقوی
حامد نیکونهاد

ناظر علمی: دکتر حامد نیکونهاد (عضو هیئت علمی دانشگاه جندی شاپور)
ویراستار علمی: دکتر سیده فاطمه فقیهی
(عضو هیئت علمی دانشگاه حضرت معصومه سلام الله علیها)

ناشر: پرواک عدالت

چاپ اول: ۱۴۰۰ شماریان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۷۱۵-۰۸-۰

بها: ۴۵۰۰۰ تومان

نشر و تکثیر تمام یا بخشی از اثر به هر شکل،
بدون کسب اجازه کتبی از ناشر ممنوع است.

۱۴۳.....	اصل چهل ام	۶.....	مقدمه کتاب
۱۴۸.....	اصل چهل و یکم	۱۰.....	درآمدی بر حقوق ملت
۱۵۳.....	اصل چهل و دوم	۲۰.....	اصل نوزدهم
۱۵۸.....	نمایه	۲۵.....	اصل بیستم
		۳۰.....	اصل بیست و یکم
		۳۵.....	اصل بیست و دوم
		۳۹.....	اصل بیست و سوم
		۴۳.....	اصل بیست و چهارم
		۵۱.....	اصل بیست و پنجم
		۵۶.....	اصل بیست و ششم
		۶۳.....	اصل بیست و هفتم
		۶۹.....	اصل بیست و هشتم
		۷۴.....	اصل بیست و نهم
		۸۱.....	اصل سی ام
		۸۸.....	اصل سی و یکم
		۹۵.....	اصل سی و دوم
		۱۰۲.....	اصل سی و سوم
		۱۰۷.....	اصل سی و چهارم
		۱۱۵.....	اصل سی و پنجم
		۱۲۰.....	اصل سی و ششم
		۱۲۶.....	اصل سی و هفتم
		۱۳۳.....	اصل سی و هشتم
		۱۳۸.....	اصل سی و نهم

اولویت بوده است. البته برای سایر دانشجویان و دانش‌آموختگان حقوق و به‌طور کلی همه دل‌مشغولان قانون اساسی و عموم مردم قابل استفاده است. زبان نگارش، حقوقی اما ساده و قابل فهم و متناسب با دانشجویان مقطع کارشناسی است. سعی شده مطالب با تبیین مناسب عرضه شود و دیدگاه‌های مختلف ناظر به موضوع محوری هر اصل پ. شش داده شود. نگارش مطالب، به صورت نکته‌وار و شماره‌گذاری شده صورت گرفته است و تلاش شده ذیل هر اصل این نکات پوشش داده شود:

نکته کنونی و فلسفه اصلی اساسی سازی اصل موردنظر؛ اینکه موضوع اصلی هر اصل چیست و چرا چنین درون‌مایه‌ای در قانون اساسی آمده است.

گزیده نکات مشروح مذاکرات بررسی و تصویب اصل؛ اینکه نویسندگان و تدوین‌کنندگان قانون اساسی با چه هدف و انگیزه و رویکردی اقدام به درج چنین اصلی در قانون اساسی نموده‌اند

توضیح کوتاه در مورد واژگان تخصصی یا بدیع اصل؛ برخی اصول واجد واژگان تخصصی هستند که آشنایی با آن‌ها در شناخت و درک صحیح اصل موردنظر کلیدی است. نیز گاهی قانون اساسی از واژگانی بهره برده که خاص نظام حقوقی ایران پس‌انقلاب اسلامی است و ناگزیر، توضیح متناسب می‌طلبیده است.

اشاره به نظر تفسیری یا رویکرد کلی شورای نگهبان نسبت به اصل؛ اینکه نهاد پاسدار تقنینی قانون اساسی در رویه و آرای خود چه

معمولاً قانون‌نویسان مجال نمی‌یابند تا قانون مصوب خود را شرح و توضیح دهند. قانون نیز به اقتضای خود و به‌ویژه قانون اساسی که باید واجد ثبات و دوام باشد، نمی‌تواند خیلی مفصل و دربردارنده جزئیات باشد. شاید از این جهات است که شرح نویسی بر قوانین به سنتی رایج در محافل علمی و حقوقی تبدیل شده است تا این خلأ پر شده و مسیر فهم و اجرای قانون و مطالبه اجرای دقیق و صحیح آن هموار شود. در این میان اما وفاداری به اراده قانون‌گذار، ارائه تفسیر علمی همگون با نگاه مجموعی به قانون، توجه به فهم و تلقی مجربان قانون و بازیگران سیاسی از قانون در عمل به‌ویژه مفسر قانون حائز اهمیت است.

آثار متعددی در بازار نشر وجود دارد که در مقام شرح قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران برآمده‌اند. ضمن احترام به همه آن‌ها کاستی‌هایی در آثار موجود به چشم می‌خورد که اثر حاضر سعی نموده ضمن پوشش آن‌ها، اثر متفاوتی به جامعه حقوقی عرضه نماید.

هدف غایی تدوین کتاب حاضر، تدوین اثری پرمایه و متناسب با مبانی اصیل زیربنای نظام حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران و آشنایی دانشجویان به‌ویژه دانشجویان رشته حقوق با این مبانی و فهم صحیح، دقیق و اصیل قانون اساسی است.

این اثر در درجه اول عموم دانشجویان و به‌ویژه جامعه دانشجویان مقطع کارشناسی رشته را مخاطب قرار داده است؛ بدین ترتیب با حفظ کیفیت، اختصار در نگارش، دارای

متناظر در قانون اساسی مشروطه ۱۲۸۵ و متمم قانون اساسی ۱۲۸۶ اشاره رفته است.

اشاره به اسناد بین‌المللی حسب مورد؛ برای ایجاد زمینه مقایسه میان احکام قانون اساسی کنونی با الزامات مقرر در اسناد بین‌المللی به مهم‌ترین مفاد اسناد یادشده ناظر به موضوع هر اصل اشاره شده است.

شایان ذکر است که کلیه اصول بعد از نگارش طبق شیوه‌نامه مدون، توسط این جانب به صورت کامل مطالعه و ارزیابی شده است و بعد از جرح و تعدیل‌های گوناگون و اطمینان خاطر از اتقان نوشتار مورد تأیید قرار گرفته‌اند. ذکر این نکته واجب است که یکایک یادداشت‌های ذیل هر اصل از سوی همکار محترم و دانشمند سرکار خانم دکتر سیده فاطمه فقیهی عضو محترم هیئت علمی دانشگاه حضرت معصومه سلام‌الله علیها ویراستاری علمی شده است و با تذکرات ارزشمند ایشان بر غنای اثر افزوده شده است. حقیر راقم این سطور و جمیع نویسندگان جوان و دغدغه‌مند این مجموعه مراتب سپاسگزاری عمیق خود از حامیان به‌ویژه از ناشر اثر ابراز می‌دارند. در این میان حمایت‌ها و راهنمایی‌ها و تذکرات ارزنده برادر فاضل و گران‌قدر آقای دکتر سید حجت‌الله علم‌الهدی، سهم قابل توجهی در به ثمر نشستن این اثر داشته است.

سخن نه در باب حق‌ها و نه در باب حقوق آزادی‌ها در قانون اساسی با این اثر خاتمه نمی‌یابد. اقیانوس این مبحث همچنان شایسته غور و کنکاش است. نویسندگان با فروتنی تمام

محتوایی از اصل را تصویر کرده است و چه ظرفیت‌ها و اقتضائاتی از اصل مورد استناد نمایان کرده است.

مهم‌ترین اقتضائات و پیامدهای حقوقی اصل؛ توضیح آنکه وجود چنین اصلی در قانون اساسی چه آثار حقوقی بر جای نهاده است و چه تکالیفی بر عهده بازیگران سیاسی و زمامداران بار کرده است.

اشاره به اصول مرتبط در قانون اساسی؛ نگاه منظومه‌ای به قانون اساسی ایجاب می‌کند که به اصول گوناگون، تک‌گانه‌ای و بریده از سایر اصول نگریسته نشود و با نگاهی مجموعی به انواع هنجارهای مقرر در قانون اساسی به سوی نیل به مفاد قانون اساسی حرکت نمود. اشاره به مهم‌ترین قوانین مرتبط با اصل؛ برای تحقق هر یک از اصول قانون اساسی قوانین و مقررات متعددی از سوی نهادهای صلاحیت‌دار حکومتی وضع و ابلاغ می‌شود که در واقع زمینه اجرای احکام مقرر در قانون اساسی را فراهم می‌آورند. سعی شده به مهم‌ترین اسناد قانونی اعم از بالادستی و عادی اشاره شود.

توضیح تغییرات اصل، در بازنگری حسب مورد؛ چنانچه اصلی از قانون اساسی، در بازنگری سال ۱۳۶۸ دستخوش تغییر و تحولاتی شده باشد به این مهم اشاره شده است.

اشاره به قانون اساسی مشروطه حسب مورد؛ از آنجاکه بسیاری از اصول قانون اساسی ریشه در قانون اساسی عصر مشروطه دارند و نمی‌توان قانون اساسی را بریده از عقبه تاریخی به‌درستی شناخت، حسب مورد به اصول

و صمیمانه ضمن اذعان به کاستی‌های اثر،
از همه خیرخواهان و اساتید و جامعه حقوقی
تقاضا دارند انتقادات و پیشنهاد‌های سازنده
خود را از نویسندگان دریغ نفرمایند.

حامد نیکونهاد^۱

پاییز ۱۴۰۰

www.ketab.ir